PAMFLETTEN OVER CURAÇAO

DOOR

B. DE GAAY FORTMAN

In *De Indische Gids* van Januari 1936 zijn onder dezelfde titel eenige schotschriften ten laste van Curaçao, gebeurtenissen uit zijn geschiedenis en geschiedkundige personen vermeld. Sedert ontving ik eenige aanvulling van die stof o.a. van wijlen pater Euwens, en ook mocht ik zelf nog een en ander verzamelen. Het kan m.i. geen bezwaar opleveren, dat ik, daaruit een keus doende, dit opstel in *De West-Indische Gids* plaats, daar van samenhang met het vroeger aangeboden geen sprake is.

In *De West-Indische Gids* 1924/5 blz. 241 e.v. is een zich in de universiteitsbibliotheek te Gent bevindend handschrift over de brandschatting van Curaçao door De Cassard in 1713 openbaar gemaakt. In de inleiding daartoe wordt onder meer gesproken van een vers, dat ds. Bosch, de Curaçaosche predikant na de herstelling van het Nederlandsch gezag in 1816, in handen zou gehad hebben. In zijn *Reizen in West-Indië*, eerste deel, blz. 278 en 279 schrijft deze, dat de raadsnotulen alle ongelukken, die het eiland door den overval overkomen zijn, toeschrijven aan de onwil van het zeevolk van de talrijke schepen in de haven. „Doch ik werd, gedurende mijn verblijf op Curaçao, toevallig in de gelegenheid gesteld, te vernemen, dat de rampen, die toenmaals het eiland troffen, toe te schrijven zijn aan die zelfde oorzaak, waardoor zelfs groote volken afdalen en door kleinere overwonnen werden, te weten, aan gebrek aan opperhoofden van moed en beleid.” Van een zijner vrienden kreeg ds. Bosch nl. een oud handschrift, dat deze in den boedel van een zijner overleden bloedverwanten gevonden had, een vers, „waarin op eene satirieke wijze de daden bezongen werden dier helden, welke, bij de landing van De Cassard, met zoo vele zorg hun leven voor het land bewaard hadden”. Volgens dit vers zouden de bevelvoerenden in plaats van de zeelieden voor zich te winnen en aan te moedigen, hen beleedigd en onwillig

gemaakt hebben; in plaats van tijdige maatregelen te nemen om den landenden vijand afbreuk te doen, de plannen daartoe geheel afgewezen hebben of door talmen onuitvoerbaar gemaakt. In plaats van een voorbeeld van dapperheid en zelfopoffering te geven, zouden deze bevelhebbers het eerst de beenen genomen hebben.

Het lijdt geen twijfel, of hier is sprake van hetzelfde handschrift, dat de Curaçaosche onderwijzer Phoel of Poel, schrijver van de *Mengelingen* in *De Curaçaosche courant* o.a. van 22 April 1826 in handen heeft gehad (D.W.I.G. VII, blz. 503/4), en deze Phoel was waarschijnlijk degeen, die het aan ds. Bosch gaf (*Koloniaal Weekblad* 16 Juni 1927, *Geschiedkundige Sprakkelingen*).

En evenmin acht ik het aan twijfel onderhevig, dat het dit handschrift, of liever een copie daarvan, is, dat ik hieronder in zijn geheel afdruk. Pater Euwens ontving het in 1925 van den sedert overleden heer H. Statius Muller, die het had aangetroffen in een oude „Chronijk” van de hand van diens grootvader, den heer A. L. Statius Muller (1797–1884). Pater H. Hulsman O.P. schreef het voor mij over met de fouten, die erop wijzen, dat het geen oorspronkelijk stuk is en de schrijver (kennelijk niet de heer A. L. Statius Muller) niet altijd begrepen heeft, wat hij schreef. Ik heb die fouten daar, waar geen twijfel was, verbeterd, maar de open plaatsen, veroorzaakt door het vergaan of afvreten van het papier, niet kunnen aanvullen. Pater Hulsman zij voor zijn omvangrijk werk alle dank gebracht.

Het tusschen [] geplaatste is van mijn hand.

Hier volgt het „gedicht”, waarin ik hier en daar den tekst heb onderbroken.

ONVERWELKELIJKE LAUWERKRANS GEVLOCHTEN OM DE HOOFDEN
DER ONOVERWINNELIJKE CURAÇAOSCHE HELDEN WEGENS DE
MOEDIGE VERDEDIGING VAN DAT EILAND TEGEN DE GEWELDENARIJEN
VAN DEN FRANSCHEN COMMANDEUR DU CASSART, BEGONNEN
DEN 16EN FEBRUARY EN GEËINDIGD DEN 3EN MAART 1713.

Famam extendere factis

hoc virtutis opus

VIRG[ILIUS *Aeneis* X, 468/9].

Laat andre Dichters op hunne onnavolgbre Snaren
Den lof der helden, die door duizend krigsgevaren

Zig eer verwierven in het neerlandisch oorlogspark,
 Met weergalozen galm verheffen tot aan 't zwerk,
 Daar Marlbourg en Eugene als oorlogsbliksems prijken —
 Mij lust naar andre lucht en hemel heen te strijken
 Om kriegsbedrijven met een onverwelkbren lof
 In 't licht te brengen en te beuren uit het stof.
 Dus past het daden, in een ander oord bedreven,
 Ook af te malen en te schetsen naar het leven,
 Opdat de luister, der vergetelheid ontruikt,
 Een eeuwigen blaam op 't hoofd des laffen vyands drukt.
 Curaçao, Kweekschool van manhafte oorlogshelden.
 In 't krijgstoneel, waarvan mijn zegenzangen melden,
 En wakkre Kerkring ¹⁾, Sansliere ²⁾, Kinnegem ³⁾
 En and'ren geven aan mijn heldendichten klem;
 Van Uytrecht ⁴⁾ en Ellis ⁵⁾ zichzelven in eer verheffen
 Met Mordechai ⁶⁾ Madoer ⁷⁾ en Gomez ⁸⁾, niet te treffen
 Door schrik of laffe vrees, hoe fel het krijgsvuur barnt,
 Mijn zangster beurt hun naam vol glory aan 't gestarnt.
 De Burgerij mag hun verkregen roem vrij sparen
 En hun voor caffers, ja veraders zelfs, verklaren,
 Zulks deert die helden niet, ja geeft hun stof tot vreugd;
 De Nijd en last'ring is de schaduw van de deugd.
 Doorluchte Callioop, die uw historiebladen,
 Bezaaid met eene reeks roemruchte heldendaden,
 In heldenzangen, zoo grootmoedig uitgebromt,
 Zulks 't hoofd dier braven door den last der Lauwren kromt,
 Begunstig mijn besluit en stort mij geest in d'aadren,
 Zoo volg ik uw geleide en durf stoutmoedig nad'ren,
 Daar 't oorlogsonweer loeit en vuur en vlammen braakt
 En 't alles neervelt, dat het aardrijk dreunt en kraakt —
 'T gaat wel, gij knikt mij toe, o Eer der zanggodinnen,
 Mijn aadren zwellen, 'k voel een Goddelijk vuur van binnen.
 Op zulk een voorspraak draaf ik stout ten strijdperk in
 En maak dus aangespoord, met zingen een begin.

¹⁾ Willem Kerkring [Kerckrinck], vaandrig der militie, generaal-
 veldmaarschalk. — ²⁾ Jacobus Sansliere [Zaunslifer], Cornet. —
³⁾ Frans Kinnegem een planter. — ⁴⁾ Gerrit van Uytrecht [commandeur
 over alle baaien in de West-divisie]. — ⁵⁾ Nathanael Ellis, commandeur
 der beneden baayen. — ⁶⁾ Mordechai Henriques, Capitein. — ⁷⁾ Aron
 Madoero Luit. — ⁸⁾ Samuel Gomez vaandrig, alle [laatste] drie van de
 Joodsche natie.

De krijgsgod, schuw van vree, vol gruw'len losgebroken,
 Had nauwelijks du Cassart in 't warlig brein gestookten
 Curaçao te nad'ren met zijn scheeps- en oorlogsmagt,
 Of hij gehoorzaamt, neemt den kriegsraad wel in agt.
 Puerto Cavello zag het voorspel eerst beginnen, ¹⁾
 Eens vyands kaper een Curaçaosche bark verwinnen,
 Zelfs in het bijzijn van een bark der Maatschappij,
 Die 't zorgloos aanzag en het vaartuig liet in ly.
 De schipper ²⁾, naderhand ³⁾ op Curaçao gekomen,
 Klaagt aan den Landvoogd hoe hij slordig was genomen
 In 't bijzijn van Jan Faamsz ⁴⁾, die 't kwaad niet had belet.
 De landvoogd, grimmig en door zulk een maar' verzet,
 Verbod den man op 't scherpst om nimmermeer te zeggen,
 Dat zeeheld Faamsz de zaak zo vuil had laten leggen,
 Bewust dat hij zeer wel op zijn gegeven last ⁵⁾
 Om 't Fransch en Spaansch geweld 't ontwijken, had gepast.
 Zoo weet een man van staat voorzichtig te bedekken
 'T geen — wierd het ruchtbaar — hem tot oneer zou verstreken.
 'T best houdt men 't volk in slaap en altoos stekeblind, en
 Als men zig zelven meer dan 't algemeen bemind.
 Op zulk een trots begin wat durft men niet verwachten,
 Wijkt, wijkt Françoisen! en vlugt heen uit al uw krachten!
 Curaçao heeft helden, die getroost zijn vol van moed
 Het al te wagen, zelfs hun Eer hun naam en goed,
 Maar niet het leven; dat 's te waard voor zulke zielen,
 Die 't liefst voor 't vaderland nog lang hun lijf behielen.
 Maar neen! Vermetelen! gij volgt uw vast besluit,
 Door kragt van tegenweer gedwarsboomd nog gestuit.

Het morgen zonlicht (16 Febr.) vergulde zee en baren,
 Als du Cassart kwam met zijn kielen angevaren,
 De stad en fort voorbij, en wierp in d'avondstond,
 Genoeg gevorderd, al zijn ankers in den grond.

¹⁾ den 24 xber 1712. — ²⁾ deze was Anthony Middelcoop. — ³⁾ den 2e January 1713. — ⁴⁾ deze was kapitein van een bark der Ed. West. Ind. Maatschappij en had slechts een roerschot van Anthony Middelcoop afgelegen, toen deze genomen werd. — ⁵⁾ Het volk van Jan Faamsz, de bark van Anthony Middelcoop zoo onnozel ziende nemen, vermaande hun Schipper dezelve te hulp te komen, maar Jan Faamsz verklaarde, dat hij op Franschen nog Spaanjaarden een schot vermogt te doen.

Nu zag men d'oversten, gehard om wel te waken,
Voor Vijands aankomst zich te zamen vrolijk maken
Met spijs en held're wijn, d'een op zijn planterij,
Een daar op Leliberg, gezeten zij aan zij.
Zoo weten helden, door geen vrees ter neer geslagen,
Zig zelfs te moedigen om, als de zon zou dagen,
Den vijand onbeschroomd te vliegen in 't gezigt.
De gouden Titan met zijn alverkwikkend licht
Vergulde nauwelijks de zee en barre stranden,
Of du Cassart kwam met zijn volk stoutmoedig landen
Bij Spanjers uitkijk [Spaansche put], door geen wacht of volk
Een reeks van klippen, daar de post mee was bezet, [belet,
Belette d'aankomst van de strijdbre Fransche helden.
Zij, wyl geen menschen zich met kracht daartegen stelden,
Bekloutren 't klipgevaart, als katten onbeschroomt.
(Zoo ziet men, dat een vloed de helden overstroomt,
Wanneer men, zorg'loos, 't nat door dam nog dijk wil schutten.)
De Spanjers uitkijk, dus bemagtigd zonder stutten,
Verwekte 't morren in het herte van 't gemeen.
„Slechts vijf en twintig man, elk man maar met een steen
Gewapend, hadden 't rot der vijanden verslagen,
En dies heldhaftig de victorie weggedragen,
Indien men wakker had op zijnen pligt gepast.
Nu wierd zoo'n grooten post van aanbelang verrast,
En laf verwaarloosd, en alzoo den weg gewezen
Aan 't Fransche Schuim, om 't al te winnen zonder vrezen".
Dus klaagde 't slechte volk, niet wetende, waarom
Hun oversten dit dus toelieten, driest en dom.
'T waar immers schandelijk zijn vijand aan te tasten,
Daar hij in onmagt legt; dit past bevreesde gasten,
Geen grootsche zielen, die, door angst nog schroom verdooft,
Met net gelijke magt den vijand bieden het hoofd.
Wat deugd, wat dapperheid, wat glory, kan men 't noemen?
Waarop zich zelfs met reën verheffen? waarop roemen?
Indien men 't arme volk al klouterend ontzielt,
En zonder medely als schapen had vernielt.
'T was daarom, dat men hen zoo veilig aan liet dringen,
Om hen in 't strijdperk met meer glory te bespringen.
Beschuldigt, dwazen! dan uw oversten niet meer,
Maar roemt hun wijs beleid tot zuivring van hun eer.
Ons volk, de Franschen dus in order ziende nadren,
Gevoeld een heldenmoed ontsteken door hun aad'ren,

En schoten moedig op de Fransche benden in,
Getroost te sneuvelen met een onverzetbren zin.
De vijand zag men door dien tegenstand aan 't wijken;
Cassart aan 't been gewond, ook angstig heenen strijken
Gelijk een Rikel met een afgekapt staart.
De veldheer Kerkring en Sanslieve, onbezwaart
Hun volk zoo dapper en stoutmoedig ziende strijden,
Die zochten, buiten schoots dien fellen brand te mijden,
En zagen wel verg'noegt van ver het spel slechts aan.
De Ruiterij op zulk een voorbeeld bleef ook staan
En liet het voetvolk in het gevaar van strijden steken.
Het volk, vermoeid en door gebrek van hulp bezweken,
Moest wijken, tegens dank, voor 't dwingend Fransch geweld.
Dit speet onz' oversten, door deze ramp verستeld,
Die, magt'loos om dit leed te zien met eigen oogen,
Het allereerst vol spijt vooruit zijn heen gevlogen,
Gevolgt van het volk tot aan Malpais toe,
Vier mijlen daarvan daan, van stof begruist en moe.
De Burgery mag dit lafhartig vlugten noemen
En hun Veldoversten om zulk een daad verdoemen,
Maar 't is onwetendheid en razend overmoed,
Die hun dus last'ren en ten nadeel spreken doet.
'T is 't werk der hoofden zich voorzigtelijk te sparen
En braaf te redden uit verwoede kriegsgevaren.
Zoo blijft men levendig ten beste van 't gemeen,
Daar anders door den dood dien dienst wordt afgesneen.

De Landvoogd, vol beleid, verzocht de Brittelanders
Zich mee te voegen met hun moedige oorlogstanders
Bij onze krijgsmacht tot versterking van het Heer.
De Britten stemmen toe om dus den Franschen Beer
Met uitgetoogen kling vervaarlijk op te dragen
En 't vuil gebroedzel weer naar 't ruime strand te jagen,
De blonde Phoebus rees (den 21 dito) van Thetes zijne bruid
Met lagchende oogen, als de veldheer Kerkring uit
Zijn tent te voorschijn kwam met achtbaarheid getreden
En vroeg de Brittenorsch, wat zij in 't leger deden?
„Om mee met mannenmoed te strijden”, was het woord.
„Ja, om te vreten en te suipen; pakt u voort, ¹⁾

¹⁾ Dit waren de eigen woorden van den veldheer, waarom ook de Engelschen aanstonds, billijk vertoornd, weer naar 't kasteel trokken,

Gij, blixsemkinders, en gij, dondersche canaljes!"
 Zoo sprak het opperhoofd getroost in de batalje
 Met eigen volk alleen te strijden vol van moed
 En 't vijandelijk heir te smoren in zijn bloed.
 Dus lust geen veldheer, die het zelfs bestaat te wagen,
 Den Roem der dapperheid een ander op te dragen.

Thans kwam de Bô den held verzekeren op dit pas,
 Hoe 't Fransche heir reeds op een mijl genaderd was
 't Oranje morgen licht (den 22e dito) kwam nauw uit zee gerezen,
 Of elk bereid zich tot den aanval zonder vreezen.
 De veldheer brandende van 't glinsterend oorlogsvuur,
 Gehard om pal te staan gelijk een koopren muur,
 Reed op zijn klepper door de rijen en geleden,
 Wijl alle oversten met vlijt hun beste deden,
 Om 't heir te scheiden in drie hoopen, juist geschaard,
 Held Kerkring zwaait vol moed 't ontzag'lijk oorlogszwaard
 Tot driemaal toe om 't hoofd en zijn gevreesde schouders.
 De Bie ¹⁾ en Horst ²⁾, berucht door deugd en eedle ouders,
 Als afgezonden in 't bloedig oorlogsveld,
 Zag Kerkring nevens hem aan 't hoofd van 't heir gesteld.
 Elk moedigde zich zelfs met Eed'le heldensporen
 De wakk're Kinnegem, van moeders zij geboren ³⁾
 Uit Attabaliba en Mattasimbass bloed
 Op 't hoog Aruba, voelde in 't hert zijn's Vaders moed,
 Die eertijds ruiter was, in de aadren ontsteken,
 Sonslieve en moedig' Ellis en Uytrecht, onbezweken,
 Met Mordechay, Madoer en Gomez zag men staan
 Als oorlogszuilen met het glinstrend harnas aan.
 All' Helden, die het hert voeld in den boesem jooen
 Om slaags te raken met de vuige fransche spookten.
 Thans kwam de vijand 't volk braveren in 't gezigt;
 Toen ging elk moedig op zijn post en tot zijn pligt.

kunnende de Gouverneur met goede woorden nauwelijks de helft der Engelschen bewegen om weer naar het leger te keeren.

¹⁾ Willem de Bie [Bij(e)], commissaris en gecommitteerde te velde.
 — ²⁾ Adolphus Horst, med. Doct., medegedeputeerde te velde. —

³⁾ Een mulat, op Aruba uit een negerin en Indiaan geboren, waarom de dichter het schertzende zegt, dat hij [van] moeders zijde uit het bloed van Attabaliba of Mattasimbass, eertijds twee vermaarde Indiaansche koningen, gesproten is.

De Veldheer, brullende van Eed'le wraak en toren,
 Liet met een krijgsman toon zijn wakkre taal dus horen:
 „'T za — lustig mannen! draagt u moedig in den strijd,
 Vergaard nu laauw'ren zelfs in 't aanzien van den nijd.
 Laat geen gevaar of nood uw moed of deugd verzetten,
 Geen eeuw'ge lafheid uw verkregen roem besmetten
 „Als dappre oversten gaan wij U moedig voor
 'T za — volgt ons onverzaagt op 't loffelijk heldenspoor.”

Zoo sprak de held, waarop hij aanstonds met genoeg
 Zich met zijn . . . bij 't gros van 't Heir ging voegen;
 Beval zijn benden niet te schieten zonder last,
 En wil, dat ieder op zijn woord en order past.
 Toen ging het strijden aan en spooreloos vernielen
 De dood van rij tot rij, gevolgen van 't ontzielen,
 Vertoonde zich voor het oog in ijselijk gelaat.
 Een felle wapenkreet en gruwzaam schreeuwen gaat
 Ten hooge hemel der 't zaam verbonden volken.
 Een floers van stof en damp in dikke buskruid wolken
 Benevelde de glans van Thetis aangezigt,
 Die schuw van 't woeden met zijn gouden stralen zwigt.
 Het vrees'lijk blixsemen en donderen der kartouwen
 Deed elk dien moorddag voor zijn jongsten dag aanschouwen.
 De kogels snorden met een schrikkelijk gerucht
 Als hagelsteen om het hoofd en door de lucht.
 Dus vloog de dood verwoed uit duizend kopere keelen,
 En toonde zijn geweld op menschen bekkeneelen.
 De Veldheer stond verzet op zulk een aak'lig spel
 Een teer meedogen kwam uit 't hert als uit een wel
 Opschieten naar omhoog en deed hem 't heilloos plengen
 Van zooveel meenschenbloed vervloeken, Ja zelfs mengen
 Zijn traanen onder 't bloed, begruist met stof en zweet.
 Geen laffe vrees of schrik maar medelijden deed
 Hem 't aldereerst zich zelfs wat uit de kinken houwen.
 't Was hem onmogelijk dit moorden aan te schouwen
 De oorlogsmuziek verveelde zijn gehoor,
 'T geluid der stervenden klonk hem te naar in 't oor.
 En opdat ook zijn volk geen gruwelen bedreven,
 Gaf hij 't geen order om op den vyand vuur te geven.
 Al d'oversten, door een zelven geest geraakt,
 Verwenschten d'oorlog die vervloekte jamm'ren braakt,

En vlogen uit den strijd op's veldheers spoor en treden.
 Het volk dit ziende, dat al vast zijn beste deden.
 Dat volgde de eigen weg en kozen 't hazenpad.
 De veldheer, droevig en door arbeid afgemat,
 Liet uit zijn stalen vuist zijn vuurroer zich ontglippen.
 D'een liet zijn degen en de aâr zijn bandelier ontglippen.
 Zoo waren de oversten van 't strijden droef te moe
 En vlogen blind'lings naar de Punt van 't hoofdfort toe.
 Twee sterkten, met geschut voorzien en oorlogstuigen,
 En door geen aanval van de vijand ras te buigen,
 Als Sint Michiel ¹⁾ en aan de versse baai, bekwaam
 Om vijands voortgang fors te stuiten en weer aan
 Te halen, liet men, door de schrik vervuld, slechts varen.
 De veldkrijgsraad de Bie, van angst niet te bedaren,
 Gebood de stukken te vernagelen met spoed
 En kruid en lood terstond te werpen in den vloed,
 En dus in allerijl naar 't hoofdfortres te trekken
 Om stad en lands kasteel in dezen nood te dekken

Terwijl men dus op 't Land deez oorlogswondering zag,
 Ontdekte men hoe 't ook in zee geschapen lag.
 Twee bombardier galjoots, allenskens opgevaren,
 Laveerden zachtens door de kabbelende baren,
 Om in St. Michiels baai te landen ongestoord
 En bommen en mortiers ontladen uit scheepsboord.
 Als drie scheepsoversten, met eeuwige eer te kronen,
 Den landvoogd naderden om hun trouw en moed te toonen
 En hem voorstelden om in 't holste van den nacht
 Met hunne barken den vijand onverwacht
 Op zij te vliegen en de schepen fors te ontrukken;
 Men kon den vijand, zoo die aanslag wou gelukken,

¹⁾ Sint Michiel en de versse [Varsche] baai- dit waren twee sterkten de eerste met 10 stukken, drie ponders, en de laatsten met 2 vierponders, 2 metalen bassen en 100 man voorzien, en derhalve regt bekwaam om daar stand te grijpen en het vlugten van ons volk zoowel als den verderen voortgang te beletten, edoch, in plaats van dit, reed Willem de Bie met een vollen ren naar de posten en gaf bevel om de stukken te vernagelen en het kruid in het water te werpen; hetzelfde werd door den veldheer en Doctor Adolfe Horst aan de Piscadera's baai, insgelijks een wel gesterkte post en bekwaam om wakkeren tegenweer te bieden, bevolen.

Beroven van zijn kruid en bommen en mortiers
 En dus beletten om ons volk met meer getiers
 Te hoonen en verwoed in 't aangezigt te braveren,
 Zoo kon de Fransche haan eens schielijk vlugten leren —
 Maar neen de landvoogd gaf geen volmagt tot dien togt
 Die nutte voorslag werd dus, lijder, onvolbragt.
 Het dacht hem best bij dag die schepen aan te tasten
 En dus vervloog ¹⁾ de kans, die wakkre mannen pasten,
 In acht te nemen, zich bedienend van den tijd.
 Eens vijands hopman was 't gevolg van zulk een strijd. de 26e
 Terwijl de Franschen als Gaskonjers dapper zwetsten,
 Kwam stad en Schepen en kasteel en sterke vesten
 En alles eischen uit des Franschen konings naam.
 De dappere Landvoogd, tot die lafheid onbekwaam,
 Gaf antwoord, dat hij hen op lood en kruid onthalen
 En dus dien overmoed op 't duurste zou betalen

's Namiddags eischte men, eer men geweld begon,
 De vruchten van een jaar dit land opbrengen kon,
 Of, wou de landvoogd zich voor verdere schade wachten,
 Zoo moeste men geven aan klinkbare stuks van achten
 Vier honder duizenden, ten eene toegeteld.
 De Landvoogd, sprekende gelijk een wakker held,
 Gaf antwoord, dat hij hen nog 't een nog 't aar zou geven,
 Maar zich verdedigen ten koste van zijn leven
 De vijand ziende, dat hem alles werd ontzeit,
 Sloeg vijftig duizend af, maar kreeg het oud bescheit. de 27e
 Dit stond het Fransch gebroed niet langer te verduwen,
 Men maakte 't al gereed om vuur en vlam te spuwen,
 En, razende om dien hoon gelijk een dollen hond,
 Wou 't al vernielen en verdelgen tot den grond.
 Toen ging het treurspel aan en 't gruwzaam bombardeeren;
 Men zou de steevoogd nu eens anders zingen leeren.
 De gansche lucht geraakte in lichte laaye vlam,
 Een talleloos getal van felle bomben kwam

¹⁾ Deze waren de kapiteins Pieter Galmero, Balthazar Jan en Matthijs, die den Gouverneur aanboden om 's nachts de Fransche Barken met te gaan nemen, hen selven sterk makende van een gelukkigen uitslag, doch de Gouverneur weigerde 's avonds de noodige Commissie te geven, en zeide, dat zij die des morgens krijgen konden, maar toen was het te laat en onmogelijk dien aanslag uit te voeren.

Toen snorren door de lucht, zoo groot als hanggranaten.
 Het vuur vloog door de stad, door huizen en door straten
 En wierp het al ter neer' met dood'lijk geweld
 Hier zag men lijken ¹⁾, op het deerlijkst neergeveld,
 Beroofd van arm of been, geknot aan al hun leden;
 Geen mensch kan veilig door de stad en vesting treden.
 Gindsch ploften gevels in en daken met gedruis
 Men vondt zijn sterfbedde en zijn grafstee in zijn huis.
 Dus scheen een naar verderf voor stad en land beschoren,
 En ging dit woeden voort, zoo raakte 't al verloren.
 Wat mensch, die geen en steen in zijnen boezem had,
 Kreeg geen ontferming met de rampen van de stad
 Wie, zoo 't geen monster was, kon zulk een spel behagen?
 Wat held, hoe moedig, die dit woeden kon verdragen?

De Landvoogd, van een zacht' en medelijdend' aard,
 Was in zijn ziel om 't leed der burgerij bezwaard.
 Het dacht zijn wijsheid 't best den verdren nood te weren,
 En door een goed verdrag de ellenden af te keren.
 Zoo weet een overste door wijs beleid en reên
 Het leed te matigen ten besten van 't gemeen.
 'T is regte wijsheid om een grooter kwaad te hoeden
 Een klein te lijden en zich dus tot rust te spoeden.
 Hardnekkigheid in nood is dolheid, waard bespot;
 'T best geeft m' een weinig toe om dus het nijdig lot
 Gerust te ontduiken en een beter af te wachten.
 Die 't al wil wagen is niet voorzichtiglijk te achten,
 Door deze reën gesterkt, eer woede 't hart beving
 Des forschen vyands, trad in onderhandeling
 Die dryden wou men hem niet schielijk vergenoegen,
 Nog meerder schaden bij 't geleden leed te voegen.
 En dat men nog een rij geladen bommen had,
 Om, was men koppig, fluks te werpen in de stad.
 Dit dacht de landvoogd best maar tijdig voort te komen,
 Hoezeer 't gepeupel hier was tegen ingenomen,

¹⁾ Lijken etc; dit en het vernielen der huizen wordt door den dichter spottende ter neer gesteld, alzoo er in de geheele bombardeer-
 ring niet meer dan twee blanken, 3 negers en eene vrouw met haar
 kind zijn gesneuveld en maar twee kleine huizen ingestort en drie
 gaanderijen beschadigt behalve eenige geringe schade hier en daar,
 aan weinige huizen geschied, 't gene niet noemenswaardig is. —

Dat stout en dom, het kwaad niet wetend te voorzien,
 Niet wilde, dat er een verdrag ooit zou geschien.
 „De vijand, hoopende, was met zich zelfs verlegen;
 't Was lafheid liet men zich tot een verdrag bewegen.
 Hij was (dit wist men) ontbloot van mondkost kruid en lood ¹⁾;
 Zij waren dus benard in angst en grooten nood,
 En liet men zich maar niet door vuige vrees bedriegen,
 Men zag ze in korten tijd weer naar hun nest toe vliegen.
 Mortiers en bommen 't was er al ontramponneert ²⁾;
 Niets had de vijand 't geen een sterke vesting deert
 En wou men moedig nog een week of twee slechts wachten,
 Men zag het kale rot van honger zelf versmachten”

Zoo riep de burgerij den landvoogd in het gezigt,
 Maar hij, in 't hert genoopt door zuivren liefdepligt,
 Omtrent zijn evenmensch (want 't volk had niet geloogen)
 Kon 't naar verderven van zijn vijand niet gedoogen.
 Een waar gevoelen kwam er op in zijn gemoed,
 Dat zijnes vijands val met vlijt voorkomen doet.
 „Zijn felsten vijand als zich zelf beminnen,
 Dat's werk van eenen, die zijn pligt wel wou bezinnen
 Wat kon het schaden, dat elk man een weinig gaf,
 Om daar den Franschman mee te paayen tot zijn straf.
 Men kon de vijandschap door goeddoen best verwinnen;
 Van verder strijden was toch geen zij te spinnen”
 Zoo zocht de landvoogd, met zijn vijands leed begaan,
 De Burgers ernstig tot een goed verdrag te raan,
 Maar 't was vergeef en slecht gepredikt voor de doven
 Het was (dus riepen ze) hun Kroon en Eere roven,
 Terwijl de vijand zelf in nood gedompeld lag
 Te luisteren, veel meer te spreken, van verdrag.
 De Landvoogd echter nam 't verdrag op zijne kiezen:
 „Gij, kaale neeten, hebt er niets bij te verliezen,

¹⁾ Dat de Fransche zeer slecht voorzien waren, bleek daaruit, dat zij in verdrag bedongen, dat een gedeelte van het geld in victualie moest betaald worden. — ²⁾ dat dit waar is, bleek, omdat de Franschen degenen, die uit de stad gezonden waren om over het accoord te handelen, de Mortiers nooit als toegedekt hebben willen laten zien; toen ook de Curacaosche burgers na het gesloten verdrag in het fransche leger kwamen, zagen, dat mortiers onbekwaam en onbruikbaar waren geworden franschen dit staande de onderhandeling bedekt gehouden.

Die alles schuldig zijt, en waart zeer wel tevreên,
Indien de machtigen de gansche schade leen.
Dit zal U missen en ik zal met de andere Heeren
'T Verdrag fluks teekenen, al zou 't u allen deeren".
Dus sprak de Held, en ging met onverzoeñbren zin
Met zijnen vijand dus een overeenkomst in,
Om voor een honderd en vijftig duizend stukken
Van achten te verhoen de verdere ongelukken.

Dies wierd het kwaad gestuit, de vijandschap geveld
Door 's Landvoogds wijs beleid, slechts voor een hand vol geld.
Wat heeft het Volk van zulk een leidsman niet te hopen,
Die weet en toont, dat rust nooit is te duur te kopen.
Staak, ingezetenen, dan uw dwaas en dom getier.
Uw landvoogd, uitgeleerd in schrander staatsbestier,
Weet best, waar 't welzijn van zijn volk ligt ingelegen.
Curaçaosche kooplui zwicht! zijt vrolijk! welk een zegen,
Wat voordeel geeft U uw bestierders aan de hand.
Gij vreest voor schade; weg beklaaglijk onverstand
Met zes ten honderd 't goed uws meesters te bezwaren
Kondt gij meer winnen als voorheen in vele jaren.
Zoo draagt een aâr de last, die gij betalen moest.
Zoo raapt me uit schande en schade een dubbele rijken oest.
Vervloekt dan Cassard niet, maar wil veeleer verlangen,
Om de eer van zijn verzoek meer als een 's jaars te ontvangen
Zoo geeft verlies U winst en werd gij uit schade rijk.
En uwe landvoogd vond in wijsheid geen gelijk
Wie roemt niet billijk dus Curaçaosche oorlogsdaden?
Wie kroont die helden niet met groene lauwerbladen?
Leeft eeuwig helden met de Eerekrans op 't hoofd;
Dat nimmer laster uw verkregen roem verdoofd.
Nooit zie men and'ren met een ijverzucht bezeten
U na te volgen, zoo kan men U weergaloos heten.
De laatste naneeff roem en prijze uw wijs beleid
Uw onverzetsbren moed uw heldendapperheid.
Mijn zangster had nog lang tot uwe roem gezongen
Waar zij niet magteloos door haar vermoeide longen.

SIMPLICIUS VEREDICUS

Zoo schijnt dit stuk, helaas, een nieuwe bevestiging te zijn
van het alles behalve te loven gedrag der autoriteiten.

In het genoemde artikel in *De Indische Gids* is reeds een en ander vermeld uit het jaar 1781, de brandschatting van St. Eustatius, door de Engelschen. Van hetzelfde jaar zijn de *Traanen van een grijzen Hollander, gestort om de naare toestand van zijn land, veroorzaakt door de schandelijke overwinning der Engelschen in de West-Indiën*. Te Amsterdam, By, J. B. Eewe, Boekverkoper op den Hoek van de Pypemarkt en Dam 1781. De grijze Hollander is W. V. O. Caspersz, een kind van zijn tijd, en overigens mij onbekend. Men oordeele:

Almagtig God!
Ziet gy het lot
Van Nederland, met gunstige oogen?
Of is uw hand,
Voor Nederland,
Beroofd van haar gevreesd vermogen?

Zal 't *Britsch* gebroed,
Dat schriklyk woedt,
De geessel onzer vrijheid weezen?
Zal Neêrlands volk
Den wrêden dolk,
Van die gehaate rovers vreezen?

Neen, God! uw hand
Zal Nederland,
Gelyk welêr haar bystand toonen;
Gy zult den *Brit*,
Op roof verhit,
In uwe gramschap niet verschoonen.

Dat hy in 't West',
Zyn Standaard vest';
Een weerloos volk voor zig doe knielen;
Eén wenk, ô God!
Stelt hem ten spot;
Uw adem kan zyn magt vernielen.

't Is waar, myn hart
Erkent met smart,
Dat Nederland die gunst verbeurde;
Maar 't roept U aan;
Doe 't niet vergaan,
Dat 't reeds zyne euvelddâen betreurde!

Zyn schuld is groot,
Doch, nood en dood
Doen waar berouw te voorschyn komen;
't Knielt voor uw' troon
ô God! uw Zoon
Deet voor die schuld zyn bloed reeds stroomen.

Op! Neêrlands volk,
Vrees vuur noch dolk;
Steun op den God der legerschaaren:
Zyn sterke hand,
Wil 't Vaderland
Door u verlossen uit gevaaren.

Gesp 't zwaard op zy!
De dwinglandy
Der *Britten*, doe uw' moed ontbranden!
Doorklief de Zee,
De Wester Reê
Verwacht haar redding van uw handen.

Ja, heldendrom!
Keer niet weêrom
Dan met een krans van bloeiend lover:
Den Batavier
Voegt de eerlouwrier,
Bevochten op een' laffen tover.

Beef, Albion!
Die u verwon
Is God, de God der Nederlanders;
Hy die u ziet,
Brenge u tot niet;
Verbreisle uw bloedige oorlogs standers!

Uw woest geweld
Zy perk gesteld,
Door Hollandsch dappre heldenzoonen!
Hun krygsgeluk,
Verbreek' het juk
Waar zy hun' trouw meê zien beloonen!

Hun leeuwenhart,
Te lang gesard,
Weet van bezwyken noch bedaaren.
Het schept zyn vreugd
In oorlogsdeugd,
Niet in verraad, als gy, barbaaren!

Als gy, wier moed,
Op Lamren woedt;
Wier overmagt den slag doet lukken;
Gy wien de moord,
Het meest bekoort,
Doch die in 't eind voor hun zult bukken.

ô Vaderland!
Kon nog myn hand
Een paerel aan uwe eerkroon hechten!
'k Vloog naar uw vloot,
Ontzach geen dood,
Om *Britsche* schelmen te bevechten.

Het oorlogs vuur
Doet, uur op uur,
Voor u, myn' boezem heevig blaaken;
Nogthans zal ik,
Het oogenblik
Van uw triumph, niet mogen smaaken.

Myn stervend hart
Gevoelt met smart,
Dat u myn moed niet meer kan baaten;
Het voelt verdriet
Om dat het niet
Voor u, zyn laatste bloed mag laten.

Gy, die voorheen
Dit volk verscheen,
Toen 't biddend voor uw' throon geboogen,
Uw hulp genoot;
Toen gy den dood
Voor hun beroofdet van vermogen.

Leen tog uw oor,
 ô, God! verhoor,
 Verhoor een' Grysaart! — dat zyn traanen,
 En uwe magt,
 Zyn nageslacht.
 Het voetspoor tot de vrede baanen!

Voor mij ligt een spotlied, „Curaçaosch volkslied” genoemd, dat in 1893 zou gemaakt zijn door een der officieren van Hr. Ms. De Ruyter. Hierin treft men den veelbekenden versregel „Geen boom ontsiert den klip” en de aanduiding van Curaçao als „het land van den kabriet”. Geschreven op de wijze en naar het voorbeeld van het „Wien Neerlandsch bloed” is het door de profanaties, die erin voorkomen, niet geschikt voor weergave in dit artikel. Slechts het vierde couplet maakt hierop een uitzondering; het luidt:

Ons zwelt het hart, ons klopt het bloed
 Bij 't zien van onzen rots,
 Geen ander vult ons week gemoed
 Met zooveel liefde en trots.
 Want ja, ons Curaçao is schoon,
 Geen boom ontsiert den klip,
 En op het blauwe Schottegat
 Drijft fier ons oorlogsschip.

Het volgende couplet spreekt van „den grond,
 Waarop mijn wipstoel gaat,
 De plek, waar ieders grage mond
 Reeds klaar tot drinken staat”.

Dan volgt het laatste couplet, een geheel buiten het verband staande lof voor Schiedam, „de schoonste stad van 't gansche Moederland.”

Ten slotte twee Papiamentsche „gedichten, die uit den lateren tijd dagteekenen. Het eene draagt tot opschrift „Dedica na dia 19 di Januari 1921”, d.i. „Gewijd aan den 19den Januari 1921”. Het Koloniaal verslag 1922 zegt: „Rust en orde werden gedurende het jaar 1921 niet, althans niet noemenswaard, verstoord”. Ik meende mij te herinneren, dat het de dag was van wat men met een groot woord zou kunnen noemen: het belasting-

oproer, en sloeg er de *Amigo* eens op na. Deze spreekt in zijn nummer van 22 Januari 1922 van „een volksrelletje op groote schaal”. De aanleiding doet er weinig toe; het betrof een vermeende onbillijke onderscheiding, tusschen Nederlanders en Curaçaoenaars gemaakt, bij de heffing der „buitengewone inkomstenbelasting”. Een Curaçaosch medicus, dr. Möller, liet het op beslaglegging en executie aankomen, maar er werd niet geboden en de afslager van het gouvernement kon onverrichter zake vertrekken, waarop een optocht volgde, waarvan de dokter het middenpunt was.

Ter documentatie leg ik het vers hier vast:

Mucha bo ta bai pariba
Bin tuma un fuerte pa bo trabao (*bis*)
Puntra Luis Corra paquico el a coré bai.
Sjon Luis paquico b'a scondé?
Sjon Luis paquico b'a coré bai?

Cu mi lente na mi wowo
Cu mi lampi na mi man (*bis*)
Mi ta coré caja pa busco Luis.
Sjon Luis na unda b'a scondé anto?
Sjon Luis na unda b'a drenta anto?

Docter Moller den nos meimei
Nada nos por sosodé.
Quico por sosodé
Cu tur pueblo pa defendé
Sjonnan tur pueblo ta defendé (*bis*).

Nos Gobierno ta Holandes
Nos bandera ta Holandes
Nos himno ta nacional
Pero, pa quico e ta sirbi nos?
Sjonnan, pa quico e ta sirbi nos? (*bis*).

De bedoeling der eerste twee coupletten is mij niet bekend. Zij zeggen, dat Luis Corra weggelopen is en zich verborgen heeft; men wil hem gaan zoeken.

Dan wordt gevraagd: Wat kan ons gebeuren, nu dokter Moller in ons midden is; het geheele volk staat achter hem. Ons bestuur is Hollandsch! onze vlag Hollandsch! wij hebben een volkslied! maar waartoe dient ons dit alles?

Het andere gedicht heet „Pober Corsao”, Arm Curaçao. Het is een heftig schimplied op des kapiteins Borren houding bij Urbina's overval.

In het eerste couplet wordt een mij onbekende Miguel aangesproken, die de oorzaak van alle ellende zou zijn:

Minguel maricu!
Ta bo ta causa
Di toer nos spantu
I nos afliccion.
Ta bo a pone
Un reunion baldadi;
Bo a pone nos den hopi trabao

Aan kapitein Borren wordt verweten de gevangenneming van den gouverneur en het niet-verdedigen van Curaçao. Iedereen vraagt nu, waarom „wij” zoo laf zijn geweest, niet voor hen uit te trekken, maar ik zeg, dat ik niet gek ben, om voor die verwenschte „Macamba's” erop uit te gaan:

Nan toer ta bisa:
Nos ta cobarde,
Pakiko nos no a sali pa nan?
Ma mi ta jura,
Cu mi 'n ta loko
Di sali pa macamba stinki nan.

Laten die velen, die overal, op de Isla en de Bullenbaai, zoo veel geld verdienen zichzelf maar verdedigen:

Nan toer ta hopi
Na toer caminda
Na Isla y na Bullenbaai
Nan cu ta hanje
Mejor salario
Larga nan bai defende nan mes.

Die arme stakkerd van een gouverneur, die van de zaken hier niets afweet, is gepakt en weggevoerd en zelfs met den dood bedreigd:

E pober homber
Ta gouverneur,
Cu 'n sabi nada
Di e cosnan aki.
Nan a cohele
Y nan a hibeles
Menasele pa morto mes.

Geen wonder dat dit fraais eindigt met een: Weg met Borren!
Leve Urbina! Abajo Borren! Ariba Urbina!
Amsterdam 1 Maart 1937.